

ఏ ఉద్యోగాలు దొరికినా అవి
20 సంవత్సరాల కోసమే.
ఆ తరువాత గనులు ఉండవు.
కానీ కాలుప్య ప్రమాదం మాత్రం
నిరంతరం కొనసాగుతుంది.

రేపు పెద్దగట్టలో జరగబోయే విచారణ
నియమాల ప్రకారం జరుగుతున్నదే తప్ప
యురేనియం కార్బోరేషన్ వారి పెద్ద బుద్ధి
వల్ల నిర్వహిస్తున్నది కాదు. అయితే
ప్రజావిచారణ అర్థవంతంగా జరగాలంటే
ప్రజలకు సమగ్రమైన సమాచారం
అందియ్యాలి. యురేనియం గనుల వల్ల
చుట్టుపక్కల ఉన్న గాలికీ నీటికీ జీవాలకూ
జరగగల హసి ఏమిటో ప్రజలకు అర్థం
అయ్యెటట్లు చెప్పాలి. ఇప్పటికే దేశంలోనూ
ప్రపంచ వ్యాప్తంగానూ ఉన్న యురేనియం
గనుల అనుభవమేమిటో చెప్పాలి.

నెడ్దగట్టు యురేనియం గనులు అవసరమా? వాంఛనీయమా? కొంచెం ఆలోచిద్దాం రండి

పెద్దగట్టు, లంబాపూర్ గ్రామాలలో యురేనియం గనులు నెలకొల్పుతామంటూ ప్రభుత్వం చేస్తున్న హదావిడి నల్గొండ ప్రజలకెరుకే.

రేపు 19వ తేదీన దీని విషయమై పెద్దగట్టలోనే 'ప్రజా విచారణ' జరపబోతున్నారు. దానికి ప్రజలందరినీ హజరయి ఆ గనులు నెలకొల్పడం తప్పా ఒప్పా చెప్పమని మనల్ని ఆహ్వానిస్తున్నారు.

ఇది యురేనియం కార్బోరేషన్కు అకస్మాత్తుగా పుట్టిన ప్రజాస్ామ్య చైతన్యం కాదు. చట్టపరంగా వారి బాధ్యత. ఆ బాధ్యత వెనుక పర్యావరణ ఉద్యమకారులు దశాబ్దాలుగా చేపట్టిన పోరాటాలు ఉన్నాయి. పర్యావరణానికి (అంటే గాలికీ నీటికే నేలకూ మనుషులకూ మొక్కలకూ జంతువులకూ) హసి కలిగించగల పరిశ్రమలు గానీ, గనులు గానీ ప్రారంభించే ముందు పర్యావరణ సంబంధమైన అనుమతి తప్పనిసరిగా పొందాలని ఈ ఉద్యమాల ఫలితంగా 1994లో కేంద్ర ప్రభుత్వం ఎన్.ఎ. నెంబర్ 60(ఇ) జారీ చేసింది. (రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తాఖీదులను జి.ఎ. అన్నట్లు కేంద్ర ప్రభుత్వం ఆదేశాలను ఎన్.ఎ. అంటారు). 1997లో దానిని సవరిస్తూ, పర్యావరణ సంబంధమైన అనుమతి పొందేముందు స్థానిక ప్రజల అభిప్రాయాలు సేకరించడం కోసం 'ప్రజా విచారణ' నిర్వహించాలని చెప్పే ఎన్.ఎ. నెం.31(ఇ) జారీ చేసింది.

రేపు పెద్దగట్టలో జరగబోయే విచారణ ఈ నియమాల ప్రకారం జరుగుతున్నదే తప్ప యురేనియం కార్బోరేషన్ వారి పెద్ద బుద్ధి వల్ల నిర్వహిస్తున్నది కాదు. అయితే ప్రజావిచారణ అర్థవంతంగా జరగాలంటే ప్రజలకు సమగ్రమైన సమాచారం అందియ్యాలి. యురేనియం గనుల వల్ల చుట్టుపక్కల ఉన్న గాలికీ నీటికీ జీవాలకూ జరగగల హసి ఏమిటో ప్రజలకు అర్థం అయ్యెటట్లు చెప్పాలి. ఇప్పటికే దేశంలోనూ ప్రపంచ వ్యాప్తంగానూ ఉన్న యురేనియం గనుల అనుభవమేమిటో చెప్పాలి. జరగగల హసినీ, ఇతర గనులలో జరిగిన హసినీ నివారించడానికి నిర్వహకులు ఏం చేయబోతారో, ఏ రకమైన జాగ్రత్తలు తీసుకోబోతారో చెప్పాలి. ఆ చర్యల గురించి నిపుణులు, అనుభవజ్ఞులు ఏమంటున్నారో చెప్పాలి.

**అన్ని విషయాలనూ దృక్పథాలనూ
వాటి పూర్వాపరాలనూ ప్రజలకు**
అర్థమయ్యేటట్లు వివరించి, ఆ
వివరణకు తగు ప్రచారం కల్పించి
'ప్రజా విచారణ' నిర్వహిస్తారా లేక
పెళ్లిలో అయ్యగారు కదా అర్థంకాని
భాషపలో మంత్రాలు చదివి
'ఆశీర్వదించండి' అన్నట్టు ప్రజల
ఆశీర్వాదం కోరుకుంటారా?

ఇవన్నీ ప్రజలకు అర్థమయ్యేటట్లు వివరించిన తరువాత జరిపే ప్రజా విచారణకు అర్థం ఉంటుందిగానీ, ఇదేది చేయకుండ నిర్వహిస్తే ఆ విచారణను 'తంతు' అనక తప్పదు.

రేపు 19న పెద్దగట్టలో జరగబోయేది అటువంటి 'తంతు' కాదని యురేనియన్ కార్బోరేషన్ అనగలదా? యురేనియం గనుల వల్ల పరిసర ప్రాంతాలలో నివసించే ప్రజలకు, గనిలో పనిచేసే కార్బూకులకు జరగగల హోని గురించి ప్రపంచ వ్యాప్తంగా చాలా చర్చ జరిగింది. నిర్దిష్టమైన అసుఖవమూ ఉంది. దాని గురించి రెండు పైపులా వాదనలున్నాయి. యురేనియం ఖనిజం తవ్వకం చేపట్టవద్దనే వారూ ఉన్నారు, తగు జాగ్రత్తలు తీసుకుంటే ఫరహాలేదనే వారూ ఉన్నారు. వీరిలో ఎవరి వాదన సరయినదనేది తరువాతి సంగతి. ఈ అన్ని విషయాలనూ దృక్పథాలనూ వాటి పూర్వాపరాలనూ ప్రజలకు అర్థమయ్యేటట్లు వివరించి, ఆ వివరణకు తగు ప్రచారం కల్పించి 'ప్రజా విచారణ' నిర్వహిస్తారా లేక పెళ్లిలో అయ్యగారు కదా అర్థంకాని భాషపలో మంత్రాలు చదివి 'ఆశీర్వదించండి' అన్నట్టు ప్రజల ఆశీర్వాదం కోరుకుంటారా?

ప్రభుత్వం, యురేనియం కార్బోరేషన్ చెప్పవు కాబట్టి మేము చెప్పే ప్రయత్నం చేస్తాం. మరీ సాంకేతిక వివరాలలోకి పోకుండ చెప్పే ప్రయత్నం చేస్తాం.

మన చుట్టూ ఉన్న వదార్థాలు చాలాపరకు తమంతట తాము తమ స్వభావాన్ని స్వరూపాన్ని మార్చుకోవు. అంటే అవి 'సీరంగా' ఉంటాయి. వాటిని మనం పనిగట్టుకొని బాగా వేడి చేస్తేనో మరొక రకమైన ఒత్తిడికి గురిచేస్తేనో అవి మారుతాయి.

కానీ కొన్ని వదార్థాలు 'అస్థిర'మయినవి. అవి వాటంతటవే మారుతుంటాయి. దీనికి కావలసిన చర్య వాటి కడుపులోనే నిత్యం జరుగుతుంటుంది. అవి మారే క్రమంలో కొన్నిరకాల విద్యుదయస్వాంత స్వభావం గల కణాలనూ కిరణాలనూ లేక అణుధార్మిక శక్తినీ తమ పరిసరాలలోకి వదులుతుంటాయి.

యురేనియం అటువంటి 'అస్థిర' వదార్థాలలో ఒకటి. అది తనంతట తాను థోరియంగా, రేడియంగా, రేడాన్ వాయువుగా మారుతూ ఉంటుంది. ఈ క్రమంలో కొన్ని హోనికర వదార్థాలను, శక్తినీ గాలిలోకి వదులుతుంటుంది.

ఒక యురేనియం ముద్దను మనం పక్కన పెట్టుకుని కూర్చున్నా మనకేం కాదుగానీ యురేనియం కలిసిన ధూళిని పీల్చినట్టయితే అది శరీరంలోకి పోయి చాలా హోని కలిగించగలదు. యురేనియం గనిలో పని చేసే కార్బూకులు ఆ ధూళి పీల్చుక తప్పదు. వారికి ఊపిరితిత్తుల క్యాస్చర్ వచ్చే ప్రమాదం ఉందని యూరప్లో యురేనియం గనులను అధ్యయనం చేసిన వారు చెప్పారు.

కార్బూకులకు జరగగల హోని అరికట్టడానికి గని లోపల వెంటిలేటర్లు అమర్చి ఆ ధూళిని ఎప్పుకొప్పుడు బయటికి వంపించేటట్లయితే దాని ప్రభావం తీవ్రత తగ్గవచ్చునేమాగానీ అది చుట్టుపక్కలనున్న పర్యావరణంలో కలిసి పరిసరాలలో నివసించే ప్రజలకు హోని చేయగలదు.

దీనిని నివారించగల చిట్టా ఏదయినా యురేనియం కార్బోరేషన్ దగ్గర ఉన్నట్టయితే తెలుసుకోవడానికి మాకు అశ్యంతరం లేదుగానీ, ఈ సంగతే ప్రజలకు చెప్పుకుండ ఆశీర్వదించమంటే ఎట్లా?

పెద్దగట్టు - లంబాపూర్లలో తవ్వితీసిన ఖనిజాన్ని మల్లాపూర్లలో నిర్మించబోయే కార్బూనాలో 'శుద్ధి' చేస్తారు. శుద్ధి చేయగా వచ్చే యురేనియం ఆక్సైడ్సు ప్రోటోబార్బెలోని ఎన్వఎఫ్సికి పంపించి దాన్నించి యురేనియం వెలికి తీస్తారు.

యురేనియం ఖనిజాన్ని 'శుద్ధి' చేయగా దాని నుంచి వచ్చే యురేనియం ఆక్సైడ్ ఒక శాతం కంటే తక్కువ ఉంటుంది. తక్కిన 99 శాతం 'వ్యధ వదార్థ'మే ఉంటుంది. ఈ వ్యధ వదార్థాన్ని అంతకు మూడురెట్లు నీళ్ళతో కలిపి బురద లాంచిది చేసి నేలలో తవ్వి తొట్లలో పోస్తారు. అంటే మల్లాపూర్

పెద్దగట్టు-లంబాపూర్లలో ఉన్న తీసేయడం జరుగుతుందనీ ఆ తంతు జరుగుతుందనీ యురేనియం కార్బోరేషన్ సంపత్తురాలలోని అణుధార్మికత కిరణాలలో ఉంటుంది. అమెరికాలోని యురేన్ పొంద్స్ సమీపంలో నివసించే అయిదుగురు చౌప్పున క్యాస్చర్ అంచనా. యురేనియం కార్బోరేషన్ విడిచిపెళ్లి పెళ్లిపోయిన తరువాత జరుగుతూనే ఉంటుందని

పరిసరాలలో వ్యర్థపదార్థాల కోనేరులు ఉండబోతాయి. (బెయిలింగ్ పాండ్ అంటారు వీటిని).

ఈ వ్యర్థపదార్థాలలో ఏమేముంటాయి? ఒకప్పుడు యురేనియంగా ఉండి కాలక్రమంలో దానిలోని అంతర్గత మార్పు వల్ల భోరియంగా, రేడియంగా రూపాంతరం చెందిన పదార్థాలు ఉంటాయి. వీటి రూపాంతరమైన రేడాన్ అనే వాయువు ఈ కోనేరుల నుంచి నిత్యం గాలిలోకి కలుస్తానే ఉంటుంది. పెద్ద మొత్తంలో కాకపోవచ్చు. కొంచెమే కావచ్చు, కానీ కలుస్తానే ఉంటుంది. ఈ వాయువు కూడా కాన్సర్ రోగికారిణి.

ద్రవరూపంలో ఉన్న ఈ వ్యర్థ పదార్థం కోనేరుల నుంచి భూగర్భ జలాలలోకి, పక్కనున్న నదులు, వాగులలోనికి పోతుండనేది ఇతర దేశాల అనుభవం తెలిపే విషయం. ముఖ్యంగా రేడియం భూగర్భ జలాలలో పెద్దమోతాదులో చేరినట్టు కనుగొన్నారు.

మల్లాహార్ సమీపంలో నాగార్జునసాగర్ రిజర్వ్యాయర్ ఉండి భూగర్భ జలాలను అది తనమైపు గుంజాకుంటుంది. వాటితోపాటు ఈ వ్యర్థ పదార్థాలనూ గుంజాకోదా? నాగార్జునసాగర్ అయిదు జిల్లాలలో లక్ష్ల ఎకరాలకు సాగునీరు ఇచ్చే ప్రాజెక్టు. దానిని రేడియంతో కలుపితం చేసే ప్రమాదమున్న ప్రయోగాన్ని సులభంగా అనుమతించామా?

పెద్దగట్టు-లంబాహార్లలో ఉన్న భానిజాన్ని 20 సంవత్సరాలలో తీసేయడం జరుగుతుందనీ ఆ తరువాత ఆ గనులను మూసేయడం జరుగుతుందనీ యురేనియం కార్బోరేషన్ అంటుస్తుది. కానీ ఆ 20 సంవత్సరాలలోని అణుధార్యికత కొన్ని వేల సంవత్సరాలు సజీవంగా ఉంటుంది. అమెరికాలోని యురేనియం వ్యర్థపదార్థాల బెయిలింగ్ పాండ్స్ సమీపంలో నివసించేవారు సంవత్సరానికి సగటున అయిదుగురు చౌపున క్యాన్సర్ రోగానికి బలి అవుతున్నారని అంచనా. యురేనియం కార్బోరేషన్ వారు పెద్ద అడిశర్లపల్లిని విడిచిపెట్టి వెళ్లిపోయిన తరువాత కొన్ని వేల సంవత్సరాలు ఇది జరుగుతునే ఉంటుందని దీనిని బట్టి భావించవచ్చు.

ఇంతటి ప్రమాదమేమీ లేదనీ, ఇదంతా అతిశయోక్తి అని తాము రుజువు చేయగలమనీ, ఏ కొంచెం ప్రమాదం ఉన్నా దానిని నివారించే శక్తి తమ దగ్గర ఉండనీ యురేనియం కార్బోరేషన్ వారు వాదించదలచుకుంటే మేము వినడానికి సిద్ధమే. ప్రతి వాడానికి సిద్ధమే. కానీ ఈ సమస్యలు ఉన్నాయని ప్రజలకు చెప్పుకుండా, యురేనియం మైనింగ్ విషయంలో తీవ్ర అభ్యంతరాలు ప్రపంచ వ్యాప్తంగానే వ్యక్తమయ్యాయని చెప్పుకుండ, తమ జవాబు ఏమిటో చెప్పుకుండ ‘ప్రజా విచారణ’ జరిపేసి ‘ఓకే’ అనిపించేసుకుందామని చూస్తే ఎట్లా?

మన దేశానికి యురేనియం మైనింగ్ కొత్త కాదు. జార్జండ్ రాఫ్టంలోని జాదుగూడలో యురేనియం గనులున్నాయి. వాటి దుష్పలితాల గురించి తీవ్ర వాదోపవాదాలు జరుగుతున్నాయి. యురేనియం ధూళి పీల్చుగా వచ్చిన రోగాల వల్ల జాదుగూడలో 1994లో 17 మంది కార్బుకులు చనిపోయారనీ, 1995లో 14 మంది, 1996లో 19 మంది, 1997లో 21 మంది చనిపోయారని స్థానిక అందోళనకారుల అంచనా. రేడియేషన్ కారణంగా సంభవించే జన్మ సంబంధమైన పైవరీత్యాల వల్ల కార్బుకుల పిల్లలు అవిటివాళ్గు పుడుతున్నారని వారి అభియోగం. అణుధార్యిక పదార్థాలు నిండి ఉన్న వ్యర్థపదార్థాల బెయిలింగ్ పాండ్స్ కారణంగా పశువులు, పిల్లలు రోగాల పాలవుతున్నారని వారి అరోపణ.

యురేనియం కార్బోరేషన్ వీటిని భండించింది. ఈ మాత్రం రోగాలూ చావులూ సగటున ఎక్కడయినా ఉండేవేననింది. ఈ వివాదం ఇప్పుడు సుప్రీంకోర్పు ముందు ఉంది. సుప్రీంకోర్పు అందులోని సత్యాసత్యాలు నిర్ధారించడానికి ఒక నిపుణుల కమిటీని నియమించింది. ఆ కమిటీ తన పని ఇంకా పూర్తిచేయలేదు. తన నివేదిక ఇవ్వలేదు. అంతలోనే నల్గొండ మీద వచ్చి ఎందుకు వడినట్టు? ఆ నివేదిక వచ్చేదాకా ఆగలేనంత అత్యపసరం యురేనియంతో ఏముచ్చింది?

ఇంతా చేసి యురేనియం దేనికి కావాలి? అణుశక్తిని ఉత్పత్తి చేయడం తప్ప దానికి వేరే ప్రయోజనమేదీలేదు. అణుశక్తితో బాంబులు చేయువు. కరెంటు ఉత్పత్తి చేయుచ్చు. అణుబాంబు

మల్లాహార్ సమీపంలో నాగార్జునసాగర్ రిజర్వ్యాయర్ ఉండి భూగర్భ జలాలను అది తనమైపు గుంజాకుంటుంది.
వాటితోపాటు ఈ వ్యర్థ పదార్థాలనూ గుంజాకోదా? నాగార్జునసాగర్ అయిదు జిల్లాలలో లక్ష్ల ఎకరాలకు సాగునీరు ఇచ్చే ప్రాజెక్టు. దానిని రేడియంతో కలుపితం చేసే ప్రమాదమున్న ప్రయోగాన్ని సులభంగా అనుమతించామా?

లను ప్రపంచమంతటా మానవత్వం ఉన్న వాళ్ళ వ్యతిరేకిస్తున్నారు. వాటిని ఆయుధంగా ప్రయోగిస్తే లక్ష్మలాదిగా జనం చనిపోవడమే కాక భావితరాలు కూడ అంగైకల్యంతో పుడతారు. అటువంటి అణుబాంబు మనకొడ్డని మనం నిర్ణందమైన వైఖరి తీసుకోవాలి. ఇక కరెంటు విషయానికొస్తే దానిని వేరే వద్దతులలో ఉత్సత్తి చేసుకోవచ్చ. చేసుకుంటున్నాం. అణు విద్యుత్తు చవక అంటారుగానీ దాని ఉత్సత్తి వల్ల జరగగల పర్యావరణ సష్టోస్తీ, ప్రమాదాలు జరిగే అవకాశాన్ని దృష్టిలో పెట్టుకున్నప్పుడు అన్నిటికంటే అదే ఖరీదయిన ప్రక్రియ అని ఇప్పుడు సర్వత్రా గ్రహించారు. అందుకే పొశ్చాత్య దేశాలు అణు విద్యుత్తు కేంద్రాలను కొత్తగా నెలకొల్పడం మానేశాయి. మనకు మాత్రం అవి ఎందుకు?

**పొశ్చాత్య దేశాలు అణు
విద్యుత్తు కేంద్రాలను కొత్తగా
నెలకొల్పడం మానేశాయి.
మనకు మాత్రం అవి ఎందుకు?**

చర్చించవలసిన ఆసలు విషయాలు ఇవి కాగా, యురేనియం కార్బోపెన్ పెద్దతుండి శద్దపల్లి మండలంలో తాను పెద్దవెత్తున ఉద్యోగ అవకాశాలు కల్పించబోతున్నట్టు, ‘అభివృద్ధి’ తీసుకురాబోతున్నట్టు ప్రజలలో అభిప్రాయం కలిగించి వారి మద్దతును కూడగట్టి పర్యావరణ సంబంధమైన అభ్యంతరాలను దాటవేయ్యాలని చూస్తున్నది. భ్రమలలో పదే ప్రజలను మేము తప్పుపట్టడం లేదుగానీ యురేనియం కార్బోపెన్ అనుసరిస్తున్న ఈ ఎత్తగడ పట్ల మా నిరసన తీవ్రంగా వ్యక్తం చేస్తున్నాం.

వారి రిపోర్టు ప్రకారమే వారు కల్పించబోయే ఉద్యోగాలు 442. అందులో సాంకేతిక నైపుణ్యం, శీక్షణ అవసరమైనవే అత్యధికం ఉండబోతాయి. పెద్దగట్టు వంటి గ్రామాల ప్రజలకు అందుబాట్లో ఉండవే 30 లేక 40 ఉంటే ఎక్కువ. స్థానికులకు ఉద్యోగాలు కార్బోపెన్ నియమాలను అనుసరించి ఇస్తామని తమ రిపోర్టులో రాశారుగానీ ఆ నియమాలేమిలో చెప్పలేదు. చివరికి హమాలి పని మాత్రమే దక్కేటట్టయితే దానికోసం ఇంత ప్రమాదం కొనిచేచుకోవడం ఎందుకు? హమాలి పని మిర్యాలగూడెం రైస్ మిల్లులలో దౌరకదా, సిమంటు ఫ్యాక్టరీలలో దౌరకదా? కాగా, ఏ ఉద్యోగాలు దౌరికినా అవి 20 సంవత్సరాల కోసమే. ఆ తరువాత గనులు ఉండవు. కానీ కాలుప్య ప్రమాదం మాత్రం నిరంతరం కొనసాగుతుంది.

19వ తేదీన ప్రజా విచారణకు హాజరు కాబోయే ప్రజలు, ఉద్యమకారులు ఈ విషయాలాన్ని దృష్టిలో ఉంచుకొని యురేనియం కార్బోపెన్ను నిలదీయాలని కోరుతున్నాం.

- ఆగస్టు 19న జరిగే తంతుతో ప్రజా విచారణను ముగించడానికి వీలులేదు.
- కాలుప్య సంబంధమైన సమాచారాన్ని, వివాదాలనూ, ఇతర ప్రాంతాలలో జరిగిన యురేనియం తప్పకాల అనుభవాన్ని ప్రజలకు అర్థం అయ్యే వద్దతిలో వివరించి, సమాచారం గ్రామ పంచాయతీ ఆఫీసులలో ఉంచి ఆ తరువాత ప్రజా విచారణ కొనసాగించాలి.
- జాదుగూడ కాలుప్యం సమస్య గురించి అధ్యయనం చేయడానికి సుట్రీంకోర్టు నియమించిన నిపుణుల కమిటీ నివేదిక వెలుగు చూసేవరకు పెద్దగట్టు-లంబాపూర్లలో తప్పకం మొదలుపెట్టకూడదు.
- పర్యావరణ ఉద్యమకారులమైన స్థానిక ప్రజలను కృతిమ హామీలతో రెప్పగాట్టే నీచమైన ఎత్తగడను యురేనియం కార్బోపెన్ విడిచిపెట్టాలి.
- ఈసారి జరిగే ప్రజా విచారణ పెద్దగట్టులో కాక నల్లగొండలో గానీ, మిర్యాలగూడెంలో గానీ జరపాలి.

పెద్దగట్టు-లంబాపూర్లలో ఉన్న ఖనిజాన్ని 20 సంవత్సరాలలో తీసేయడం జరుగుతుందనీ ఆ తరువాత ఆ గసులను మూసేయడం జరుగుతుందనీ యురేనియం కార్బోరేషన్ అంటున్నది. కానీ ఆ 20 సంవత్సరాలలోని అణుధార్యకత కొన్ని వేల సంవత్సరాలు సజీవంగా ఉంటుంది. అమెరికాలోని యురేనియం వృథపదార్థాల ‘పైయలింగ్ పాండ్స్’ సమీపంలో నివసించేవారు సంవత్సరానికి సగటున అయిదుగురు చొప్పున క్యాప్సర్ రోగానికి బలి అవుతున్నారని అంచనా. యురేనియం కార్బోరేషన్ వారు పెద్ద అడిశరలపల్లిని విడిచిపెట్టి వెళ్లిపోయిన తరువాత కొన్ని వేల సంవత్సరాలు ఇది జరుగుతూనే ఉంటుందని దీనినిబట్టి భావించవచ్చు).